

נספח 2: כתבות בנושא השואה

<https://www.ynet.co.il/articles/0,7340,L-3060661,00.html>

אל תגעו לי בשואה

זילות השואה אינה מתבטאת רק בהשכחה או באנטישמיות מבחוח; היא מצויה גם בשימוש הנפוץ והקל מדי שלנו

עפר שלח פורסם: 20.03.05 , 09:00

פתיחתו של מוזיאון השואה החדש במוסד "יד ושם" בירושלים הייתה אירוע מרשים, והמוזיאון עצמו הוא תרומה חשובה לזכר אסונו של העם היהודי. אבל בוויכוחים שאפפו את טקסי הפתיחה, ובדיונים על מה שיש במוזיאון ומה שאין בו, אפשר היה לראות סממנים למאבק הישראלי הנושן, שאפשר לכנות אותו בשם "אל תגעו לי בשואה".

מן החשש שנציג יפן יזכיר בנאומו את הרוגי הפצצות האטומיות בהירושימה ונגסאקי, שגרם לאי הזמנתה של יפן לטקס, ועד להתייחסויות של "ממסד הזיכרון" הישראלי לאזכורים של אסונות אחרים, אפשר היה להתרשם שישראל נזעקת למראה כל סימן לערעור הבלעדיות על השואה. "כשבצרפת עושים השוואות בין השואה לרואנדה או לקוסובו", אמר נשיא הקונגרס היהודי העולמי ישראל זינגר, "יושבת-ראש הקרן להנצחת השואה בצרפת, שהיא ניצולת שואה, יוצאת נגד. בכלל לא בטוח שמי שיחליף אותה בעתיד בתפקיד ינקוט אותה גישה".

מהי הגישה הזו? הגישה שאומרת שהשואה היא אירוע ייחודי, מכיוון שהייתה השמדה מתוכננת של עם שלם, מבוצעת בקפדנות בירוקרטית על-ידי מדינה מערבית מתקדמת. אי-אפשר להשוות אותה אפילו לאירועים שבהם נטבחו מיליונים, מההרג בעם הארמני ועד למה שהתרחש בשנים האחרונות באפריקה.

אבל מאחורי הגישה הזו יש גם מה שאינו מיועד לזיכרון אלא דווקא למבט קדימה. ייחודיות השואה שימשה את ישראל באופן קבוע כהצדקה לאינספור מעשים גדולים וקטנים. מהפריקט הגרעיני ועד לפעולות צבאיות תוקפניות, מהתביעה לסלחנות מדינית כלפי מעשיה ועד לשיפוט המוסרי שלה, נקטה ישראל (או חלק ממנהיגיה) עמדה שמותר לנו כי אנחנו היינו קורבנות השואה.

זילות השואה אינה מתבטאת רק בהשכחה או באנטישמיות מבחוח; היא מצויה גם בשימוש הנפוץ והקל מדי שלנו. כל מי שמתנגד למדיניות ישראל הוא היטלר, וכל מי שאינו מעריץ שלנו הוא אנטישמי. הלקח שהפיץ וטיפח הממסד, כלפי פנים וכלפי חוץ, לא היה מבוסס על האמירה שהשואה מוכיחה את פוטנציאל הרשע האינסופי החבו באדם, ומחייבת את כולנו להילחם בו; הוא היה שלנו מגיע, כי היינו קורבנותיה.

במובן הזה, חבל שהדיון סביב חנוכת המוזיאון החדש נגרר גם הוא למחוזות "השואה של מי גדולה יותר". השוואה של השואה לאירוע היסטורי אחר אין פירושה בהכרח זילות של האסון או מאמץ להשכיח אותו. והאמירה שצריכה לצאת מישראל, דווקא משום שרבים מניצולי השואה חיים בה וחלק גדול מהצדקת קיומה ומעשיה נובע מהאמירה שלעולם לא עוד, צריכה להיות שהשואה היא אכן אסון שממדיו ולקחיו אוניברסליים. הזיכרון שלה מחייב אותנו דווקא להיות יותר הומניים, יותר רגישים לעוול, יותר חרדים מן הרשע – בכל מקום, ולא רק בזה המאיים עלינו.

החטיבה לחינוך ולקהילה, המחלקה הפדגוגית

שאלות לדיון:

- מהו נושא הכתבה?
- האם לדעתכם לישראלים יש יותר פריווילגיה להשוות את השואה מאשר לשאר המדינות בעולם?
- האם יש לדעתכם מקום להשוות את השואה למשהו אחר?

השוואה למסתננים: <https://www.israelhayom.co.il/article/531201>

"אין מה להשוות": ניצולי שואה נגד קמפיין המסתננים

ארגוני שמאל קיצוני פרסמו עצומה של ניצולי שואה הקוראים שלא לגרש את המסתננים, אך ניצולי שואה אחרים זועמים על הניצול • "מי שמגן על המסתננים הם אנטי ישראלים, מדובר באחוזים קטנים מאוד שיש להם קול חזק", אמר ניצול אושוויץ ל"ישראל היום" הפגנה למען המסתננים

בשבוע האחרון מתנהל קמפיין תקשורתי להשגת המסתננים בארץ, שבמסגרתו משווים את המסתננים לפליטים היהודים בזמן השואה. לצורך הקמפיין שכותרתו "ניצולי שואה נגד גירוש מבקשי המקלט" השתמשו בקולם של ניצולי השואה.

ניצולי שואה אחרים זועמים על ניצול הציני וטוענים כי הקולות הללו מייצגים דעת המיעוט. "מי שמגן על המסתננים הם אנשים אנטי ישראלים, מדובר באחוזים קטנים מאוד באוכלוסייה שיש להם קול חזק אז חושבים שהם הרוב של התושבים", אמר זאב ברקוביץ' ששרד את אושוויץ ומשפחתו נספתה בשואה.

רוב המסתננים מרוכזים בדרום תל אביב, שם חיי התושבים הפכו לבלתי נסבלים בגלל הפשיעה המשתוללת ברחובות. למרות שבמשטרה לא פרסמו לאחרונה נתונים על פשיעת המסתננים, מנתונים שפרסמה המשטרה ב-2012 המסתננים היו מעורבים ב-40% ממקרי הפשיעה במחוז תל אביב, מדובר באחוז גדול ביחס לחלקם באוכלוסייה. תושבים רבים עזבו את בתיהם בדרום תל אביב ואחרים שלא יכלו להרשות לעצמם נאצים לחיות בפחד.

ברקוביץ' התייחס לשאלת הרחקתם של המסתננים מהמדינה ואמר כי ההשוואה בין הניצולים למסתננים הינה שערורייתית: "לא צריך להחזיק אף מסתנן. אנחנו צריכים לדאוג לתושבי ישראל, אנחנו לא צריכים מסתננים. אני לא מדבר על פליטים שנמצאים בסכנת נפשות, זה משהו אחר, אבל המסתננים אינם פליטים, בדרך כלל באים לכאן אנשים שאין להם סכנת נפשות הם באים לחפש עבודה. לעומת זאת, אנחנו היינו כל השנים כמו פליטים אצל הגויים, אני ניצול מאושוויץ יש לי עוד מספר על היד, זה היה השם שלי בזמן השואה אצל הנאצים".

הפגנה מול שגרירות רואנדה בשבוע שעבר

יוסי שטיינר שהוא ומשפחתו היו מיועדים למשלוח לאחד ממחנות ההשמדה בפולין, נמלטו במלחמה מהנאצים ונאלצו להסתתר 9 חודשים במרתף בשביל להינצל. שטיינר כועס על כך שבקמפיין למען המסתננים משתמשים בניצולי השואה ומדברים בשמם. "אני שריד שואה ואיש לא שאל אותי מה אני חושב על הסוגיה. שאיש לא יתבטא בשמי או בשם אלה שלא זכו להגיע לארץ כמו שאני זכיתי, אין מקום להתבטא בשם רוב שרידי השואה לפני שמישהו שאל אותם".

הוא הוסיף כי יש לדאוג לתושבי המדינה ולניצולים שנותרו: "אני בסך הכל הייתי ילד בן 6 אני הייתי אמור להיות עשן ואפר, יועדנו להשמדה. מחובתה של מדינת ישראל לדאוג קודם כל ל-170 אלף יהודים שעברו את השואה. יש לניצולי שואה עדיפות לשיקום ולתמיכה בפרט למבוגרים בינינו, הם קודמים לא בגלל האמרה התלמודית עני עירך קודמים אלא בגלל ההיגיון". כמו כן, שטיינר אמר כי אין מקום להשוואה: "אין מה להשוות, נקודה. דרום תל אביב נכבשה על ידי המהגרים וזה מחדל אחד גדול וצריך לתקן את זה. הצפיפות בארץ היא מספיק גבוהה ואנחנו צריכים לשקול היטב את מי אנחנו רוצים להכניס ודאי שיש עדיפות למדינת היהודים".

החטיבה לחינוך ולקהילה, המחלקה הפדגוגית

מבין בקשות המקלט שהוגשו על ידי המסתננים קבע משרד הפנים כי רק חלק זעום ראויים למעמד פליט. מרביתם המוחלט של המסתננים הם מהגרי עבודה, רק כ-10 אחוז מהם הגישו בקשת מקלט. יצחק אייזנר שנשלח בגיל 16 לאושוויץ ואיבד את אמו שלוש אחיותיו ואחיו מכה גם הוא על ההשוואה: "אי אפשר להשוות לשואה. בזמן השואה היינו כמו כלבים ברחוב אף אחד לא הסתכל עלינו, הייתי בן 16 כשהגעתי לברקנאו אבל אף אחד לא רצה אפילו להסתכל עלינו, לתת לנו אפילו כוס מים, אין מה להשוות בכלל".

אייזנר הוסיף כי יש לבדוק בקפדנות למי מגיע מעמד פליט שכן תופעת ההסתננות עשויה לגרום נזק רב למדינת ישראל: "צריכים לבדוק ולראות מי ראוי ומי לא ראוי, אנחנו רחמנים בני רחמנים, צריכים לרחם על אנשים אבל אם מדובר בסתם מסתננים ואנחנו חושבים שיעשו נזק זה לא טוב כי אם זה ימשך ככה הם יהיו רוב האוכלוסייה שלנו ולא תהיה מדינת ישראל חס ושלום. לרחם זה טוב אבל אנחנו צריכים גם להגן על עצמנו ולהיזהר שלא ייגרמו לנזק לארצנו שכל כך נלחמנו עליה". אייזנר דיבר גם על העוינות של אוכלוסיית המסתננים כלפי מדינת ישראל ותושביה ואמר: "צריכים להיזהר למי נותנים רשות להישאר כאן. אולי הם לא אומרים אבל השנאה שם קיימת עלינו מי יודע. אם נותנים לזה להתפתח ולא בודקים אותם חס ושלום יכול להיות זמן שלא נוכל לעצור את זה".

שאלות לדיון:

- מהו נושא הכתבה?
- למה, לדעתכם, הנושא עורר מחלוקת בחברה הישראלית?
- האם, לדעתכם, אין מקום להשוואה במקרה הזה?

השוואה למצב בסוריה במלחמת האזרחים: <https://www.davar1.co.il/64779/>

ניצולי שואה: "סורי, עלאווי, לא משנה מה - זה ילד קטן, צריכים לעזור!"

שתי ניצולות ושני ניצולי שואה, מספרים את סיפורם, ומביעים את עמדתם, שאל לעולם לשתוק נוכח המתרחש בסוריה | היוצרות בחרו לפרסם את הסרטון דווקא ביום השואה, בניסיון לעורר את דעת הקהל, ולהניע לפעולה

מאת יהל פרג', עדכון אחרון: 25.04.2017, 7:39

עדי לרנר, נולד בבוקרשט 1932, נמלט ממחנה הריכוז סקזינץ ושרד ביערות רומניה עד שמצא מקלט אצל איכרים נוצרים, ומשתתף בסרטון 'ניצולי שואה מזכירים לנו שאסור לשתוק', שהפיקה חבורת פעילים צעירים. "עברנו הרבה רעב וכאבים ומחלות, ולכן קשה לי להבין איך מתנהגים במלחמה בסוריה. עברתי זוועות, ואני יודע מה זה זוועות, והילדים האלה מסכנים וזקוקים באופן דחוף להתערבות אומות העולם לעזרתם." לרנר בסרטון שהתפרסם בערב יום השואה, במילים פשוטות ובלי אידיאולוגיה.

אלקס ריף, 'מהבריגדה התרבותית - דור 1.5', מהיוזמות של הסרטון סיפרה ל"דבר ראשון", "המחשבה על זה שצריך לעשות משהו התחילה עם הידיעות על השימוש בנשק כימי. התאספנו לפגישה, וזה הרעיון שנולד. חשבנו שנכון דווקא ביום השואה להוציא את הסרטון, כי אנחנו כבר אדישים להכל, ואנחנו מקווים שהסרטון יגרום ללחץ, להסתכלות אחרת."

רות צימרמן, מהעיר קוניסברג, נמלטה עם משפחתה לאחר ליל הבדולח לסין ושרדה בגטו שאנגחאי, נחרדת - "אני רואה את הילדים המסכנים, מה הם אשמים?" יצחק לזין מהניצולים היחידים מטבח היהודים על ידי שכניהם הפולנים באסם בעיירה ידוובנה, אומר: "אם העולם עושה מספיק? עושה, אבל לא מספיק. הוא (אסד) השתמש בגז ומה עשו? גינו אותו". אוה בן טל, נולדה בקרפוטורוס שבאוקראינה, הגיעה עם סבתה לאושוויץ, ונותרה בלעדיה. "תמיד צריך לעזור. זה מה שבנאדם צריך לעשות, אז לעזור."

"את הניצולים והניצולות שמשתתפים בסרטון אנחנו מכירים, וכמעט כל מי שפנינו אליו הביע תמיכה - אבל חלק לא יכלו להצטלם וחלק התביישו", מספרת אלקס. "קיוונו שהסרטון יצור שיחה ודיון - האם מותר להשוות? אבל בתכלס מה שהסרטון אומר זה, ניצולי שואה, אומרים בקולם, אני - כניצול שואה, דווקא בגלל מה שעברתי, חושב כך וכך על סוריה. התלבטנו על מהו המסר הנכון, כללי? ישראלי? עולמי? אנחנו לא מבינים בכל המהלכים הביטחוניים, אז החלטנו שלא לגעת בזה, וליצור אלמנט שאולי יזיז משהו, וגם יתן תקווה לסורים - שהם לא לבד."

כזכור, בעבר התחייבו ראש הממשלה ושר הפנים לקלוט מאה יתומים מהמלחמה בסוריה, אך נראה שצעד זה לא יתממש. ישראל אינה עומדת מהצד, וטיפלה באלפי פצועים מהמלחמה, וארגונים רבים שלחו סיוע בצורות שונות לפליטים וילדים בסוריה, אך סבך האינטרסים הסותרים, לצד המחויבות היהודית והישראלית העמוקה להצהרה 'לעולם לא עוד', מותירה את ישראל, ככל הידוע לנו, בסיוע הומניטרי חשוב ודרמטי - אך לא 'משנה משחק' מבחינת אותם קורבנות המלחמה.

"ואם הוא סורי, עלאווי, או לא משנה מה, זה לא משנה!" אומרת רות צימרמן בסרטון, "זה ילד קטן, צריכים לעזור!"

החטיבה לחינוך ולקהילה, המחלקה הפדגוגית

שאלות לדיון:

- מהו נושא הכתבה?
- האם, לדעתכם, מותר לניצולי שואה להשוות?
- למה הדבר מעורר מחלוקת בחברה הישראלית?

השוואה של השואה לסיפורים מהתנ"ך: https://www.mako.co.il/spirituality-popular_culture/Article-f15fd242ee96621006.htm?partner=tagit

האם היה רצח עם בספר יהושע?

גם אנחנו הרמנו גבה על ההקבלה שעשתה עדנה בין השואה לבין ספר יהושע. האם הטענה שלה על טבח עם שהתבצע ביריחו היא נכונה? הדעות חלוקות

ליטל קפלן | mako פורסם 26/01/10 12:30

עדנה נחרדת מההשוואה

לא שהיו חסרים מהלכים דרמטיים בפרק האחרון של האח הגדול, אבל אחד מהם גרם לנו להמשיך להרהר. עדנה קנטי, נציגת השמאל הרדיקלי מטעם עצמה בבית האח, טענה שכיבוש יריחו היה רצח עם ואף השוואה בין כיבוש הארץ על ידי יהושע לשואה. מאוחר יותר היא בעצמה נחרדה מההשוואה עד כדי כך שרצתה לעזוב את הבית, ולבסוף ביקשה סליחה מסער ומכל עם ישראל. אבל ההשוואה הצליחה לא רק לעצבן את סער, אלא לחולל סערה גם מחוץ למרקע. טוקבקיסטים מחו על חילול זכר קורבנות השואה, תלונות הגיעו לרשות השנייה וח"כ כרמל שאמה הגדיל לעשות ודרש שעדנה תודח לאלתר.

המלצות נוספות

אפשר לבטל את ההשוואה בטענה של חילול הקודש, אבל אפשר גם לנסות להידרש אל הסוגיה ברצינות ולהתמודד עם הקושי העולה מן הפסוקים. גם קורא מחויב בטקסט המקראי, כזה שלא מעוניין לנופף במניפולציות פוליטיות על ימין ועל שמאל, עלול לזוז בחוסר נוחות בכיסאו כאשר הוא קורא שיהושע וחילו החריו "מֵאִישׁ וְעַד-אִשָּׁה מְנַעַר וְעַד-זָקֵן וְעַד שׁוֹר וְנֶשֶׁה וְחֶמְזֹר לְפִי-חֶרֶב", או את הציווי המופיע בספר דברים להשמיד את שבעת העמים. אז יצאנו ללמוד קצת יותר.

לא היה ולא נברא

"אפשר להירגע, זה לא היה ולא נברא", אומרת ד"ר אסנת ברתור מהמגמה למקרא בחוג ללימודי התרבות העברית באוניברסיטת תל אביב. "הגישה של רוב ההיסטוריונים והארכיאולוגים היא שלא היה עם שיצא ממצרים וכבש בסערה, אלא עם שנוצר מתוך הכנענים, באופן מינורי, תהליכי. כך שההיסטוריה, ספר יהושע הוא לא ספר בעייתי. הוא בעיקר אמור להדהד אידיאולוגיות והשקפות עולם. ג'נוסייד לא היה שם".

ד"ר ברתור מציינת שיש חוקרים שכן מאמינים שהמתואר בספר יהושע אכן התרחש בהיסטוריה, אבל גם להם אין מה לחשוש מאכזריות אבותינו הקדומים. "בספר יהושע עצמו מוצגים תיאורים סותרים, שמייצגים שתי גישות סותרות. גישה אחת מציגה כיבוש והשמדה, אבל במקביל, לאורך כל הספר מוזכר שיש כנענים סביב ישראל, ומדברים על איך להתמודד עם הכנענים ואיך להישמר לא להיות מושפעים מהם – כלומר לפי חלק זה לא היתה השמדה. כך שבכל אופן, בפועל האידיאולוגיה לא התממשה, הצו האלוהי לא קוים. יש בכלל שטוענים שהספר שוכתב במאה השביעית לפני הספירה, חמש מאות שנה אחרי התרחשות המאורעות. לאותם עורכים היה עניין לתאר השתלטות, מיגור, בדלנות, מתוך תפיסה אידיאולוגית של אלוהים שהבטיח את הארץ. היה להם צורך לתאר כך את הדברים".

ברתור אומרת שאם בכל זאת מנסים להתייחס לאכזריות שעדנה הזכירה, אפשר לתהות לגבי סוג האידיאולוגיה שספר יהושע מציג. "על פי חוק החרם צריך להשמיד את העיר – למחות לגמרי מעל

החטיבה לחינוך ולקהילה, המחלקה הפדגוגית

פני האדמה. זה לא מתוך שנאה, אלא מתוך רצון לא להיות מושפעים מהם, ובכל זאת, זה כמובן בעייתי. זה נמצא לצד אידיאולוגיות בעייתיות אחרות כמו 'עם סגולה', עליונותם של ישראל".

"בתנ"ך יש הכל", היא אומרת, "זה טקסט שהוא סיכום של יצירה ספרותית על פני מאות בשנים, מוצגות בו המון דעות, אידיאולוגיות והיפוכן. כל אחד יכול למצוא בו עיגון להשקפת העולם שלו, מהמקסימה ביותר ועד לנתעבת ביותר. לצד ספר יהושע אפשר למצוא את ספרות הנבואה הקלאסית שיש בה ערכים נשגבים, ואף אחד לא סותר את השני, אלה תפיסות שונות שמשרתות צרכים של תקופות שונות.

"לכן אני לא מוטרדת מספר יהושע", מסכמת ברתור. "אני יודעת שבמשרד החינוך יש דילמות על זה, אבל אני חושבת שלא צריך להסתיר שום דבר. צריך להתייחס אליו כספר שמהדהד אידיאולוגיות שקיימות לפעמים בקרב תנועות לאומיות לאורך ההיסטוריה ולהתמודד עם זה. כפי שהתנ"ך לא מפחד להגיד שאב כמו אברהם היה רמאי ושמלך כמו דוד היה נואף. התנ"ך מספר את הסיפור כמו שהוא. הדורות הבאים הם אלה שמפחדים ורוצים להיות מושלמים".

אם זה כתוב - זה קרה

גם לדעת הרב יואל בן נון, ממייסדי ישיבת "הר עציון", התנ"ך מספר "הכל", ודווקא לכן הוא משוכנע באמיתותו ההיסטורית. לאחר שבחן לעומק את סוגית כיבוש הארץ ואת הקושי שהיא מציבה לקורא עדין הנפש, הוא מציג רשימה סדורה של טיעונים מעניינים. "דבר ראשון – גם הציווי על הריגת שבעת העממים וגם התיאורים של הכיבוש מתייחסים לזמן ניהול הקרב עצמו ולא למציאות הכוללת. לא מדובר בהשמדה של אוכלוסיה סתם. הכוונה היא שבזמן מלחמה – לא לוקחים שבויים ולא בודקים אם יש נשים וילדים".

את העובדה שבספר יהושע מופיעים תיאורים גם של ציווי להשמדה וגם של הישארות של האוכלוסייה הכנענית, לא רואה הרב בן נון כסתירה, כמו ד"ר ברתור, אלא כחיזוק לפרשנותו שמיישבת את שני התיאורים בתיאוריה אחת. "בחוקים המודרניים יש אבחנה בין אוכלוסיה אזרחית לצבא גם בשעת קרב. מי שלא עושה את האבחנה נחשב פושע מלחמה. ובכל זאת ספק אם גם כיום יש צבא שמקפיד על זה בשעת קרב. בעולם העתיק לא היו חוקים כאלה - בשעת קרב כל מי שנמצא בשטח הוא חלק מהצבא. מהמהירות של הקרבות אפשר להבין שלא היה פה מצור מתמשך על הערים והחרבתן, אלא מלחמה שבמהלכה מי שהיה בשטח, נהרג. רוב רובה של האוכלוסייה נשארה במקומה".

היה או לא היה רצח עם?

הרב בן נון מסתמך גם על ממצאים ארכיאולוגיים שמוכיחים שספר יהושע אכן התרחש. "פרופ' אדם זרטל סקר את האזור מבקעת הירדן ואת כל השומרון וממצאיו חשפו שרידים של התנחלות ישראלית גדולה ומשמעותית, כמעט בלי ממצאי מלחמה. אין שרידי חורבן של ערים כנעניות או שכבת שריפה. על פי ממצאיו, במשך מאות שנים היה קיום במקביל של התנחלות ישראלית ויישובים כנעניים".

הטיעון האחרון שמבקש הרב בן נון להביא בהקשר הזה הוא את פרשנותם של חז"ל בגמרא למה שהתרחש בימי הכיבוש של יהושע. פירוש זה אולי אף יניח את דעתה של נציגת מחסום ווטש. "חז"ל אמרו שלכל המלחמה של יהושע קדמה קריאה לשלום. 'שלוש אגרות שלח יהושע, הרוצה להשלים ישלים, הרוצה לפנות יתפנה, הרוצה מלחמה, יעשה מלחמה'. הרמב"ם הרחיק לכת וקבע שבכל קרב מול כל עיר חובה לקרוא קודם לשלום. מחנה השלום, נא להתנהג בהתאם.

החטיבה לחינוך ולקהילה, המחלקה הפדגוגית

שאלות לדיון:

- מהו נושא הוויכוח בכתבה?
- למה, לדעתכם, הנושא הזה יצר הרבה ביקורת מצד הצופים?
- האם, לדעתכם, טעתה אביגיל בכך שהשוותה בין השואה לספר יהושע?